

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора юридичних наук, доцента Армаш Надії
Олексіївни на дисертаційну роботу Котяш Лади Павлівни
на тему: «Адміністративно-правове регулювання державної реєстрації
юридичних осіб в Україні», подану на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 - адміністративне
право і процес; фінансове право; інформаційне право**

Актуальність теми. Зміна парадигми діяльності органів публічної влади на сучасному етапі спричинила активний розвиток системи надання публічних послуг, зокрема, за напрямом створення максимально сприятливих умов для їх одержувачів, забезпечення гарантованих Конституцією України прав та свобод людини. Водночас наявність таких дестабілізуючих факторів як недосконалість чинного законодавства, недостатня орієнтованість на задоволення потреб споживачів, потреба у здійсненні додаткових заходів щодо запобігання проявам корупції серед посадових осіб, уповноважених на виконання функцій держави, обумовлює необхідність подальшого дослідження особливостей розвитку системи надання публічних послуг в сфері державної реєстрації юридичних осіб в Україні з метою вироблення єдиних позицій щодо їх чіткого визначення та вдосконалення. Якраз саме цим питанням присвячена праця Л.П. Котяш.

Згідно результатів соціологічного дослідження, нині лише 9 % громадян, що звертались з такою проблематикою до органів державної влади оцінюють якість надання публічних послуг як добру. 35 % респондентів дали задовільну оцінку, 31 % - погану. Найбільше позитивних оцінок якості публічних послуг були виставлені у Західному регіоні (21 %), негативних - у Південному (39 %). В Україні питання надання та регламентації публічних послуг; вперше набуло державного рівня після видання Указу Президента України від 22 липня 1998 року № 810/98 «Про заходи щодо впровадження

Концепції адміністративної реформи в Україні». На розвиток положень даної Концепції було прийнято низку нормативних і програмно-організаційних документів, у яких питання різних видів публічних послуг набули практичного виміру.

Втім, незважаючи на це, інститут державної реєстрації по праву викликає науковий інтерес, оскільки безпосередньо пов'язаний зі здійсненням публічними органами їхніх сервісних обов'язків з метою задоволення найрізноманітніших суспільних інтересів.

Разом з тим, беручи до уваги важливість і наукову цінність наявних досліджень та віддаючи належне досягненням учених у теоретичних і практичних питаннях адміністративно-правового регулювання державної реєстрації юридичних осіб в Україні, необхідно констатувати, що у вітчизняній адміністративно-правовій науці відсутнє комплексне дослідження цієї проблеми. Це перша кандидатська дисертація, присвячена питанням концепції адміністративно-правового регулювання державної реєстрації юридичних осіб.

Таким чином, вибір дисертантом теми дослідження зумовлений її актуальністю та вагомим практичним значенням опанування проблем, що пов'язані з адміністративно-правовим регулюванням державної реєстрації юридичних осіб. Зазначене зумовило позицію щодо необхідності у проведенні системного монографічного дослідження концепції публічних послуг при реєстрації юридичних осіб, що відповідає тенденціям державотворення в Україні, а також обґрунтування потреби у розробці концептуальних підходів щодо вдосконалення системи адміністративно-правового регулювання державної реєстрації юридичних осіб в Україні.

Позитивно оцінюючи актуальність дослідження Л.П. Котяш, необхідно також відзначити, що тема дисертації узгоджена відповідно до Концепції адміністративної реформи в Україні, затвердженої Указом Президента України від 22 липня 1998 р. № 810, Стратегії сталого розвитку «Україна-

2020», затвердженої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5 та плану науково-дослідницької роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації Л.П. Котяш, зумовлено досить раціональною та внутрішньо узгодженою структурою дисертаційного дослідження. Його зміст складається зі вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг дисертації складає 185 сторінок. Робота містить список використаних джерел, що складається зі 191 найменування і займає 19 сторінок, та 5 додатків на 13 сторінках.

Дисертантка поставила перед собою досить важливу мету - на основі комплексного аналізу теоретико-методологічних засад, нормативних основ і практичної реалізації суб'єктами публічної адміністрації своїх повноважень у сфері здійснення державної реєстрації юридичних осіб розробити засади та адміністративний інструментарій стосовно вдосконалення чинного законодавства, спрямованого на якісне надання адміністративних послуг, забезпечення публічного інтересу держави та суспільства у сфері адміністративно-правового регулювання державної реєстрації юридичних осіб в Україні. Для реалізації визначеної мети нею сформульовані основні задачі наукової роботи.

Достовірність одержаних результатів обумовлена глибиною наукового аналізу правової бази досліджуваної проблематики, яку становлять приписи: Конституції України, Кодексу адміністративного судочинства України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, Законів України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» «Про адміністративні послуги»,

«Про звернення громадян», «Про електронний цифровий підпис» інших нормативно-правових актів, які регулюють відносини у сфері адміністративно-правового регулювання державної реєстрації юридичних осіб в Україні. Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять матеріали статистичних досліджень діяльності суб'єктів надання публічних послуг, наукові, публіцистичні, довідкові, монографічні видання.

Як впливає із аналізу дисертації Котляш Л.П. під час виконання дослідження опрацювала достатню кількість робіт як зарубіжних, так і вітчизняних науковців, значну кількість нормативно-правових. Цілковито обґрунтованими є зроблені здобувачкою висновки щодо з'ясування стану розроблення проблем, які виникають у сфері адміністративно-правового регулювання державної реєстрації юридичних осіб в Україні.

Обґрунтованість й достовірність результатів дослідження забезпечено тим, що в якості методологічної бази авторка використовувала сукупність методів і прийомів наукового пізнання як загальнонаукових (діалектичний, історичний, логічний системний аналіз тощо) так і спеціальних методів (документального аналізу, порівняльно-правового тощо). Так, за допомогою діалектичного методу вдалося розглянути проблеми, які постають у процесі становлення та розвитку адміністративно-правового регулювання державної реєстрації юридичних осіб, що сприяло більш ґрунтовному та вичерпному формулюванню висновків дисертаційної роботи.

Авторкою вперше: у процесі формування адміністративно-правового статусу суб'єктів державної реєстрації юридичних осіб введено в науковий обіг юридичну категорію «суб'єкт вагомих повноважень» як сукупність суб'єктів права, до яких віднесено: юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців і громадські формування без створення юридичної особи, кожний з яких відіграє вагомий роль для людей, одночасно за умови неналежного обліку з боку держави може завдати громадянам і державі значної шкоди, тому й вимагає державної реєстрації; розкрито принципи діяльності суб'єктів

державної реєстрації суб'єктів вагомих повноважень як основних, відправних, теоретичних начал, які визначають найважливіші правила, за якими суб'єкти державної реєстрації здійснюють юридично значущі дії щодо суб'єктів вагомих повноважень у сфері створення або припинення юридичної особи, зміни відомостей, які містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, а також проведення інших реєстраційних дій, передбачених законодавством з метою реалізації конституційного права особи на підприємництво та для можливості забезпечення корисними благами суспільства;

В роботі удосконалено положення щодо: форми адміністративної діяльності публічної адміністрації щодо державної реєстрації юридичних осіб в Україні як сукупності зовнішньо оформлених адміністративних дій суб'єктів державної реєстрації щодо реєстрації суб'єктів вагомих повноважень стосовно реалізації державних реєстраційних функцій шляхом вчинення юридично значущих дій у межах встановленої законодавством компетенції, що тягнуть за собою певні юридичні наслідки для забезпечення суспільства корисними бізнесовими, політичними, культурними, спортивними, професійними благами; наукові положення стосовно використання зарубіжного досвіду державної реєстрації юридичних осіб як форми узагальнення спеціальних норм зарубіжного адміністративного права, судових та адміністративних прецедентів у сфері реєстрації суб'єктів вагомих повноважень, які доцільно втілити у вітчизняну правотворчість з метою розв'язання наявних в Україні проблем, насамперед щодо протидії рейдерству, розв'язання проблеми невідомості системи відновлення порушених прав і законних інтересів суб'єктів вагомих повноважень в адміністративних судах; законодавство у сфері державної реєстрації юридичних осіб щодо впровадження інституту персонального реєстратора, персоналізації осіб, які прийняли рішення про перехід корпоративного права та/або заміну директора, з одночасною лібералізацією інших застарілих адміністративних положень стосовно

спрощення переходу корпоративного права у спадок шляхом розроблення змін і доповнень до спеціального закону та посилення адміністративної відповідальності за порушення прав і законних інтересів суб'єктів вагомих повноважень на стадії їх легалізації;

В процесі наукового пошуку отримали подальшого розвитку такі положення зміст державної реєстрації юридичних осіб як об'єкта адміністративно-правового регулювання, відмінністю якого є те, що він визначається як суспільне природне благо (а не тільки позитивне), яке дає можливість громадянам стабільно і довгий час отримувати користь від «вічних» осіб, а також вчинені з цією метою адміністративні процедурні дії; наукові положення щодо механізму адміністративно-правового регулювання державної реєстрації юридичних осіб в Україні як сукупності адміністративно-правових засобів, за допомогою яких спеціальними суб'єктами публічної адміністрації, уповноваженими на здійснення державних реєстраційних дій, здійснюється вплив на відносини, що виникають у процесі реалізації легалізації або припинення юридичної особи, зміни відомостей, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, а також проведення інших реєстраційних дій, передбачених законодавством з метою реалізації прав осіб на підприємницьку, політичну, культурну, спортивну, професійну та іншу діяльність для забезпечення корисними благами суспільства тощо.

Дисертантка слушно зауважує, що всі реєстраційні дії мають відповідати людиноцентристській теорії та найважливішим вимогам дотримання основних прав і свобод людини та громадянина; процес легалізації юридичних осіб, за який відповідальні відповідні суб'єкти публічної адміністрації, має базуватися на головних цінностях права. Згідно із цим принцип гуманізму можна розглядати в контексті верховенства права як цінність, через яку він розкривається, проте, на нашу думку, доцільно виділити його в окрему засаду, оскільки саме він виховує повагу суспільства до держави в цілому й навпаки.

Авторка підтверджує, що причинами пошуку напрямків удосконалення адміністративної діяльності публічної адміністрації щодо державної реєстрації юридичних осіб в Україні є новітня трансформація суспільних відносин; недосконалість законодавчих механізмів реалізації приписів та їх загальна неефективність; наявність законодавчих колізій; низький рівень надання адміністративно-сервісних послуг; нечіткість деталізації окремих процедурних положень (наприклад, підстав адміністративної відповідальності в цій сфері) та інші

У зв'язку з цим цікавими видаються пропозиції авторки про доповнення підпунктом має отримати ст. 6 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» від 15.05.2003 № 755-IV під назвою «Державний реєстратор» у такому вигляді: «державний реєстратор наділений правом ініціювання ліквідаційної процедури юридичної особи за підстав, які уповноважують його на використання цього права».

Всі ці положення дисертаційного дослідження містять елементи новизни і, без сумніву, є внеском у адміністративно-правову доктрину.

Наукова і практична цінність дисертації. Дисертація Л.П. Котяш є самостійною, достатньо аргументованою, комплексною роботою, науково-теоретичний та прикладний рівень якої відповідає вимогам до кандидатських дисертацій.

Пропозиції та висновки дисертації можуть бути використані – науково-дослідній сфері – для подальшого теоретичного розроблення питань адміністративно-правового регулювання державної реєстрації юридичних осіб в Україні (акт упровадження Науково-дослідного інституту публічного права); правотворчості – щодо вдосконалення чинного законодавства у сфері розвитку адміністративно-правового регулювання державної реєстрації юридичних осіб в Україні (додаток Б до дисертації); правозастосовній діяльності – щодо покращення адміністративно-правового регулювання державної реєстрації

юридичних осіб в Україні (акт упровадження Міністерства юстиції України); навчальному процесі – під час розроблення та викладання навчальних дисциплін «Актуальні проблеми теорії адміністративного права», «Актуальні проблеми адміністративно-правового регулювання бізнесу», у підготовці відповідних підручників, навчальних посібників, конспектів лекцій (акт упровадження Науково-дослідного інституту публічного права).

Повнота викладу наукових положень дисертації в опублікованих працях.

Основні наукові результати дисертаційної роботи опубліковані в десяти наукових публікаціях, п'ять з яких опубліковано в наукових фахових виданнях України, дві – у зарубіжних наукових юридичних виданнях та три – у тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Автореферат оформлений відповідно до вимог МОН України і відображає зміст дисертації.

Позитивна оцінка окремих аспектів рецензованої роботи та проведеного дисертаційного дослідження в цілому не виключає можливості й необхідності висунути деякі зауваження дискусійного характеру.

1. По тексті дисертації в процесі наукової дискусії авторкою досить часто робляться посилання на результати дослідження в сфері корпоративного, господарського права, особливо в частині дослідження проблематики рейдерства в Україні (напр. ст.163-167 дисертації). З огляду на те, що робота подана до захисту по спеціальності 12.00.07 – адміністративне право та процес, фінансове право, інформаційне право, від здобувачки хотілося б почути аргументацію широкого використання надбань суміжних дисциплін.

2. На сторінці 62 Авторка констатує, що «належне, чітке та прозоре функціонування Єдиного державного реєстру має неабияке значення при здійсненні уповноваженими публічними суб'єктами своїх безпосередніх

функцій з реалізації конституційного права особи на підприємницьку діяльність». Цілком погоджуючись з такою позицією, хотілося б побачити не менш чіткий механізм забезпечення такої прозорості Єдиного державного реєстру.

3. При визначенні проблемних питань та розробці проекту Закону України щодо попередження рейдерства державними реєстраторами в дисертації поза увагою дисертантки залишилися питання запобігання проявам корупції в інших напрямках реалізації повноважень органами публічної влади. Було б показово дослідити види корупційних проявів у цій сфері та запропонувати шляхи їх подолання.

4. На сторінці 108 дисертації авторкою зазначається, що «форму видання нормативно-правових актів публічної адміністрації щодо державної реєстрації юридичних осіб в Україні можна спостерігати через видання організаційних документів (звіти, пояснювальні записки тощо) та функціональних, серед яких провідне місце займають відповіді на відповідні скарги та пропозиції СВП й інших осіб, чим і забезпечується співпраця останніх». Враховуючи ієрархію нормативно-правових актів та намагання мінімізувати так зване «ручне керування» в державному управлінні, потребує додаткової аргументації надання переваги саме організаційним документам над нормативно-правовими в цих питаннях.

Наведені зауваження носять характер побажань і не знижують високої оцінки проведеного автором дослідження.

Дисертаційне дослідження Котяш Лади Павлівни на тему: «Адміністративно-правове регулювання державної реєстрації юридичних осіб в Україні» є самостійною, завершеною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують важливу наукову проблему.

На підставі викладеного вище можна зробити висновок, що дисертаційне дослідження **Котяш Лади Павлівни** на тему:

«Адміністративно-правове регулювання державної реєстрації юридичних осіб в Україні», є роботою, яка має необхідний рівень наукової новизни, теоретичної та практичної значущості, яка відповідає вимогам пунктам 9, 11, 12 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 - адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

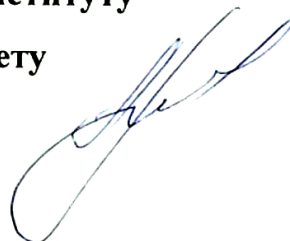
професор кафедри господарського,

повітряного та космічного права

Навчально-наукового Юридичного інституту

Національного авіаційного університету

доктор юридичних наук, доцент

Н.О. Армаш

Підпис Армаш Н.О. «ЗАВІРЯЮ»

Директор ННЮІ НАУ

Доктор юридичних наук, доцент

І.М. Сопілко